

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ (ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΚΑΙ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ)

Α΄ ΤΑΞΗ ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΚΑΙ ΕΣΠΕΡΙΝΟΥ ΓΕΛ

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

(Επισημαίνεται ότι οι απαντήσεις που προτείνονται για τα θέματα είναι ενδεικτικές. Κάθε άλλη απάντηση, κατάλληλα τεκμηριωμένη, θεωρείται αποδεκτή.)

ΘΕΜΑ 1 (μονάδες 35)

1^ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Σύμφωνα με το Κείμενο 1, τα προβλήματα είναι προτιμότερο να αντιμετωπίζονται με το γέλιο παρά με ανησυχία, καθώς αυτή επιδεινώνει την κατάσταση. Αυξάνει το άγχος και την πίεση που νιώθει κάποιος απομυζώντας την ενέργειά του. Αντίθετα, το γέλιο ή το χαμόγελο διαλύει τα αρνητικά συναισθήματα, ενεργοποιεί το μυαλό μας να διαχειριστεί με διαφορετικό τρόπο το πρόβλημα ανοίγοντας νέες προοπτικές εξέτασης του θέματος και προσφέροντας χαλάρωση.

2^ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Η σωστή απάντηση είναι η γ. Σύγκριση – Αντίθεση και η ζητούμενη διαρθρωτική λέξη: το «Αντίθετα». Το πρώτο σκέλος της αντίθεσης είναι η λογική και αυτονόητη αντίδραση σε κάποιο πρόβλημα, δηλαδή η στενοχώρια, η οποία δεν απαιτεί ιδιαίτερη ευφυΐα, αφού είναι σχεδόν ενστικτώδης. Το δεύτερο σκέλος της αντίθεσης είναι η πιο επεξεργασμένη αντίδραση στο πρόβλημα με χιούμορ, το οποίο απαιτεί πνευματική ευελιξία και ευστροφία. Με την αντίθεση ο συγγραφέας επιδιώκει να τονίσει τη δυσκολία που έχει η διαδικασία να γελάσει κάποιος, οπότε αιτιολογεί την αρχική θέση που διατυπώνει στην αρχή της παραγράφου με μορφή προτροπής. (Σκεφτείτε πόσο δύσκολο είναι να κάνετε κάποιον να γελάσει.).

3^ο υποερώτημα (μονάδες 15)

- για να απεγκλωβιστούμε από την ιδιωτική μας λογική

- να δούμε την εύθυμη όψη μιας κατάστασης
- διπλασιάζει το φορτίο στις πλάτες μας
- γινόμαστε ενεργειακά πιο φτωχοί
- διαλύουμε την ανησυχία και το πρόσθετο άγχος
- η ευφυΐα μας κινητοποιείται
- Απεγκλωβιζόμαστε από την αυτοπαγίδευσή μας στο ναρκοπέδιο της σοβαροφανούς ιδιωτικής μας λογικής
- Το γέλιο φωτίζει κάποιες ξεχασμένες πλευρές
- Μας δείχνει το δρόμο, μας ανάβει το φως και μας ξεκουράζει κι από πάνω!

Η αξιοποίηση της μεταφορικής/ποιητικής λειτουργίας της γλώσσας προσδίδει στο κείμενο ζωντάνια, ενώ αποδίδει άμεσα και emphaticά το πόσο σημαντικό και ωφέλιμο είναι το γέλιο και γενικότερα το χιούμορ στην αντιμετώπιση των προβλημάτων σε αντίθεση με τη στενοχώρια και την ανησυχία. Με τη μεταφορική λειτουργία της γλώσσας δημιουργούνται ερεθίσματα προβληματισμού του δέκτη αναφορικά με το κύριο θέμα/μήνυμα του κειμένου.

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

Ο κεντρικός ήρωας του αποσπάσματος βιώνει μια κατάσταση δύσκολη να διαχειριστεί κανείς, δεδομένων των συνθηκών και των προκαταλήψεων της εποχής.

Είναι ιδιαίτερα ανήσυχος, αφού κάτι τον απασχολεί (*«επερπατούσε ανήσυχα απάνω κάτω στο γραφείο του»*) και έχει μια αφρόντιστη και ατημέλητη εμφάνιση (*«τυλιγμένος μέσα σ' ένα τρίπαλιο πανωφόρι, που το φορούσε από χρόνια πολλά»*), καθώς τον πλημμυρίζουν συναισθήματα παραίτησης κι απογοήτευσης. Γενικότερα, η ατμόσφαιρα στο σπίτι του είναι μελαγχολική έως και καταθλιπτική (*«σ' ένα αρχαίο, άφεγγο σπίτι ...ήταν όμως σκοτεινό, σα να κλειούσε μέσα του στάχτη, σκονισμένον αέρα, γιατί άλλα νεόχτιστα σπίτια πολύ εστενοχωρούσαν τώρα απ' όλες τις μεριές το παλιό αρχοντικό»*) απόλυτα εναρμονισμένη με την εσωτερική του κατάσταση. Είναι πικραμένος από αυτό που του συνέβη (*«Κι εκοίταξε με πίκρα»*) καθώς αναπολεί το ένδοξο παρελθόν της οικογένειάς του, ενώ μέσα του υπάρχει θυμός και αγανάκτηση (*«και τους εφώναξε θυμωμένος, χωρίς να ξέρει τι έλεγε: Φταίτε εσείς!»*). Υπάρχει μέσα του συσσωρευμένη ένταση και η οργή του ξεσπά, καθώς τα χρέη και η γενικότερη καταστροφή τον πνίγουν (*«Και ξακολούθησε έπειτα από μία στιγμή, κάνοντας μια χειρονομία και γυρίζοντας απότομα τες πλάτες του στες εικόνες»*).

Γενικότερα, έχει μάθει ως άντρας εκείνης της εποχής να κρύβει καλά τα συναισθήματά του ακόμη και από τους πιο κοντινούς του ανθρώπους, όπως η γυναίκα του (*«Καλά βαστάχτηκα ως τα τώρα!...Μα τώρα κι η γυναίκα μου αρχίζει και μυρίζεται ...Δεν είμαι πλια καλός να της κρύψω τες στενοχώριες...»*). Ζει σε μια κοινωνία στην οποία η περιουσία μεταβιβάζεται από τον πατέρα στον γιο και είναι στην απόλυτη δικαιοδοσία του τόσο η διαχείρισή της όσο και η αποκλειστική ευθύνη για μια ενδεχόμενη καταστροφή, για την οποία θα υπάρξει γενικευμένη κατακραυγή (*«όπως μου τες άφηκε ο πατέρας μου... Μα το σπίτι γκρεμίστηκε και πάει! Και κάνω ακόμη τον περήφανο... και κάνω τον καλόνε με τους χωριάτες και τους αφήνω να μου ξαγοράζουν τα βάρη που μου πλερώνουν ...Τώρα ως κι αυτοί με μυρίστηκαν»*). Η αριστοκρατική του καταγωγή (*Κόντες*) δεν επιτρέπει την πτώχευση, διότι θα είναι γι' αυτόν εξευτελισμός και κοινωνική υποβάθμιση. Προτιμά λοιπόν να προσποιείται, προκειμένου να αποκρύψει την αλήθεια, καθώς έχει γαλουχηθεί με την ιδέα ότι αυτόν βαραίνει η ευθύνη για κάθε αρνητικό επακόλουθο στη ζωή της γυναίκας και των παιδιών του και η κοινωνία είναι έτοιμη να τον δικάσει (*«Και τι να πω στη γυναίκα μου, τη σιόρα Μαρία; Ουφ κι αυτή είναι δυστυχισμένη! Θα λέει ο κόσμος: έχει έναν άντρα τόσο άσωτο! ...Κι οι θυγατέρες μου; Ω οι κακομοίρες! Κι οι γιοι μου;»*)